

Reisz Péter

Három-négy éves lehetek ezen a képen, és az óbudai házunk udvarán vagyok. Ez egy egyemeletes ház volt, amiben egy szoba-konyha-fürdőszobás lakásunk volt. A háború után nem tudtunk ide visszaköltözni, mert bombatalálat érte.

Én 1935-ben születtem, és Óbudán gyerekeskedtem. Az óbudai zsidó elemi iskolába jártam. Azért ide jártam, mert 1938-tól erősen lehetett érezni, hogy az ország fasizálódik, zsidótörvények jelentek meg. Engem nagyon kergettek itt Óbudán, amikor elemista voltam még. A proligyerekek kis része kifejezetten vadászott a zsidó gyerekekre, és amikor iskolába mentem, ha tudtak, megkergettek, és ha elkaptak, akkor megverték.

Az elemi iskola a Zichy utcában volt. Egyetlen kétemeletes épület volt az utcában, ebben volt a hitközségnek egy négyosztályos elemi iskolája. A zsinagóga egészen közel volt az iskolához, és mi jártunk templomba az osztályból. Ott az elemiben kezdtem el héberül tanulni. Jól tudtam imakönyvből imádkozni. Ide csak 3 évet jártam, mert aztán jött a háború.

1935 után, amikor a szüleim hazajöttek Hollandiából, akkor már az apám nem nagyon járt templomba. Én mentem az anyukámmal és a nagymamámmal, meg persze a zsidó iskolában az osztállyal. Otthon nem voltunk kóserek. Disznóhúst nem ettünk, de nem tartottuk meg a tejes és a zsíros közötti szüneteket, és nem vettünk kóser húst. De mondjuk, egy paprikás csirke tejföllel, az teljesen elképzelhetetlen volt. A szokások azok megmaradtak. Libát vettünk ősszel, a zsíráját kisütöttük, és azzal a zsírral gazdálkodtunk. Novemberben, decemberben, januárban többször is ettünk libát, és ezek a libák, azt hiszem, mindig kóserek voltak. Például, ha csirkét vettünk, akkor elvittük sakterhez, és ő vágta le [lásd: étkezési törvények].

De azért az ünnepeket megünnepeltük. Úgy emlékszem, hogy nekünk is volt külön húsvéti edényünk [lásd: Pészah]. A homec ki lett takarítva a lakásból [lásd: homecolás]. Ennek a lényege tulajdonképpen egy nagytakarítás volt. Fogadtunk egy asszonyt -- az járt hozzánk nagymosásnál is --, aki segített nekünk, kitakarította az egész lakást, hogy ne legyen morzsa, és akkor elővettük a padlásról az edényeket, és a Pészah ünnep alatt ezt használtuk. Maceszt ettünk, csináltunk maceszből süteményeket, amiket ma már alig ismernek, és maceszlisztből gombócot, szilvás gombócot. Amikor meghalt a nagypapám, az édesapám húsvétkor nem tartott szertartást, de azért a szédereste meg volt tartva, mert vagy elmentünk a templomba, vagy ismerősök, vagy rokonok tartottak széderestét. Mi nagyon sok zsidót ismertünk, és vagy mi mentünk oda, vagy ők jöttek hozzánk széderestét tartani.

Péntek este gyertyagyújtás volt, apám nem volt otthon, mert dolgozott. Az anyukám és a nagymamám azért csinálták. Kendőt vettek a fejükre, és úgy megáldották a lángot. Volt bárhesz is. Én még gyerek voltam, de én tudtam az imákat, és együtt mondtuk a nagymamámmal meg az anyukámmal. Aztán ez is elmaradt lassan. A pénteki ételekre, emlékszem, nagyon sok szószot tettünk. Fokhagymaszószot, paradicsomszószot. Péntekenként libahúst ettünk szósszal. Templomba is mentünk péntek este és szombaton, amikor kiállt a szombat, akkor. Délelőtt nem mentünk, mert akkor főzés, takarítás, háztartási munkák. Olyan nem volt, hogy nem gyújtottak villanyt, olyan nem volt, hogy nem ültek villamosra, ilyesmi nem volt. Az apukám is ment dolgozni. Én is jártam iskolába.

Megtartottuk a hosszúnapot, meg ugye böjtöltünk, és sátoros ünnepen részt vettünk, ami a templomban volt megrendezve. De teljesen magyarok voltunk, felvidéki magyarok, zsidó vallásúak. A nyelv és a szervezettség, a hagyomány minket a zsidósághoz kapcsolt. A római katolikusokat a római katolikusághoz. Valamikor ide betelepítettek svábokat. Azok a svábok később magyarok lettek. 200 évvel ezelőtt jöttek ide csehek. Azok is magyarok mára, magyarokká váltak. Amíg a svábok azok svábok voltak, a csehek azok csehek voltak, a magyarok azok lehettek evangélikusok, katolikusok vagy zsidók, azok magyarok voltak. Mi nem voltunk külföldiek. Mi magyarok voltunk. Csak más vallásúak.